

Balog Zoltán

GYÁSZOLÓ CSALÁD, GYÁSZOLÓ TESTVÉREK!

Hallgassuk meg Isten vigasztaló ígését, a 131. zsoltárt:
„Uram, nem fuvalkodott fel az én szívem,
szemeim sem láttak magasra,
és nem jártam nagy dolgok után,
erőmet haladó csoda dolgok után.
Sőt lecsendesítém és elnémítám lelkemet.
Amilyen az elválasztott gyermek az anyjánál;
mint az elválasztott gyermek, olyan bennem az én lelkem.”

I.

Vannak életek, melyek hasonlatosak a mély kúthoz: a forrást csak sejtjük, hogy van, mert újra és újra friss vizet lehet belőle meríteni.

Olyan élet az ilyen, amelyik nincs kirakatban, mely nem magamutogató, nem árulja el forrását, nem kínálgatja saját életreceptjeit.

S ha kérdéseink, szavaink, életünkben egy darab – mint kő – hullik bele egy ilyen élet kútjába, akkor az sokáig gyűrűzik. A gyűrűk jelzik a mélységet.

Csabától távol állt a magamutogató, a személyes dolgok, a belső világ közszemlére tétele; Ügyek – mindig az egy, a nagy, a mindent meghatározó ÜGY mértéke alatt – anyagok, tanulmányok, programok, dokumentumok, szakmai viták: ezek tartoztak a nyilvánosságra. Milyen abszurd ez a mai este itt, a templomban: egy unitárius és egy református lelkész, barátok, munkahelyi kollégák, a messziről jött család – mind miatta, érte, általa vagyunk együtt. És ma itt ő nem tiltakozhat, nem vonhatja ki magát, ma visszavonhatatlanul, először és végül az ő legszemélyesebb „ügye”, halála lett az ügyé, mindannyiunk közös ügyévé.

Mély kút volt az élete, érthetetlen a halála. MÉGIS: akik itt vagyunk, azoknak mindegyiküknek jutott egy darab valami, ami annak a belső életnek az üzenete volt:

- egy jelentőségteljes kézfogás
- egy átvitatkozott este
- egy tekintet, amelyben szenvedély, jóság és tisztaság csillogott
- a cigarettát tartó kéz
- egy tusványosi pillanatot

II.

A halál természete, hogy megméri az embert.

Megméri az elmenőt:

- kezének (értelmének) munkáját → az alkotásokat
- a szerepeket, amelyeket vállalt, vagy melyekbe belekényszerült
- az élete minőségét, kicsit azokon keresztül, akik gyászolják, siratják

S a halál megméri bizony az itt maradókat. Lőrincz Csaba halála megmér minket. Megkérdezi, hogy kik vagyunk? S főként: kik vagyunk mi egymásnak? S most akkor hogyan élünk tovább?

Minden halál, mely közel jön hozzánk (mert közel engedjük), kiváltja belőlünk a tiltakozást: ha ez így megtörténhetett, akkor a világ nem mehet úgy tovább, mint eddig...

S közben rezignáltan, keserű tapasztalással sejtjük, tudjuk, hogy ugyanúgy fog továbbmenni.

De tényleg ugyanúgy fog? Tényleg nem változunk legalább mi azáltal, hogy elmegy valaki, aki életünk szerves része volt? Akivel osztoztunk amunkában, a nagy, közös ügyünkben, akinek használtuk bölcsességét, élveztük barátságát, igényeltük szeretetét.

Ha ember-társ voltunkat komolyan vesszük, akkor jogunk és kötelességünk megkérdezni, hogy mire indít, mire kötelez, mitől tart vissza bennünket Csaba elmenetele. Az első szó persze a tiltakozásé és a miért-eké? Így kellett ennek lennie? Nem lehetett volna másként? Nem kellett volna másként lennie? Ki itt a felelős?

De a második szó mégis, minden kínzó, megválaszolatlan kérdés ellenére a HÁLA szava, gesztusa. Azért, hogy élt, élhetett, így élhetett.

- hogy igaz magyar ügyet szolgált, szemellenzők nélkül,
- hogy lehetett a miénk, valamennyiünké.

Aki hálát ad valakiért, élő embereért, az elmenőért, az bocsánatot is kér és ad:
 – kimondott szavakért,
 – és ki nem mondottakért,
 – azért, amit megtett, s azért, amit elmulasztott.

Ezt tesszük mi ma itt.

A HÁLA és a BOCSÁNAT közös gyökerű, s mindkettőt a Teremtő közvetíti. Ebben a hálában és bocsánatban engedjük megmérni magunkat. Ebben derül ki, hogy közösség vagyunk-e és milyen, segítünk-e egymásnak vinni a terheket, és hogyan?

Tényleg tovább mene az élet ugyanúgy?

Bizonyára nem változunk meg egy csapásra. De néhány adósságunk most, a veszteség súlyát érezve eszünkbe juthat, s alakíthat a holnapi életünkön. Adósságaink:

- KI az, akire mától jobban oda kell, akarok figyelni,
- kit kell újra keresni,
- kit jobban megtartani,
- kit kell visszautasítani,
- kivel kell békét kötni,
- kit közelebb hozni,
- kit jobban és bölcsebben szeretni?

Bennünket együtt mint közösséget, s külön egyenként, mint olyan embereket, akiknek fontos Magyarország felemelkedése, a magyarság, a Kárpát-medence – a reménységünkről is kérdez Csaba halála. Mi a mi reménységünk alapja erre az életre? Hol vannak a forrásai tetteinknek, életünknek, annak, hogy nem adjuk fel, hogy tovább megyünk?

S mi a mi reménységünk arra az állapotra, amelyben ő most van, s melyben vannak elment szeretteink mind? Minden újabb halál kérdez, dörömböl: mit hiszel a halottakról?

S minden újabb halál egy újabb lehetőség szembekerülni az üzenettel:

„Ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsongéje. Mert ember által van a halál, ember által van a halottak feltámadása is. Mert ahogyan Ádámban mindnyájan meghalnak, úgy a Krisztusban is mindnyája életre kelnek.” (Pál apostol, 1. Korintusi levél 15)

Ádám gyermekei vagyunk! Tudjuk, most, amikor a port visszaadjuk a pornak, most igazán tudjuk. De az apostol arra hív, hogy legyünk Krisztus gyermekei! Legyünk keresztények! Bízhatok abban, aki életet ad a Földön és életet a Föld után. Nem a könnyű hitek közé tartozik ez. De lehet tovább élni, kereszténynek lenni ilyen reménység nélkül?!

III.

Arra az egyetlen igazán mély beszélgetésre gondolok Csabával. Ahol szó volt hitről, hitetlenségről, a kételkedés jogáról, a radikális idealizmus ellen felhozott érvekről, arról, amit itt kell és csak itt és most lehet megtenni.

Vajon mit gondolhatott ő a reménység végső alapjairól? És most vajon mi van, mi lesz vele? A bibliai zsoltár az élettől búcsúzó embert olyannak látja, mint aki újra gyermek, most leginkább gyermek, leginkább Fiú, az édesanyja fia, gyermeke. Így megy haza, gyermekként viszi az anyja haza, Sepsiszentgyörgyre!

De mégis! Próbáljunk órá úgy is nézni, úgy utána nézni, mint aki másvalakinek is a Gyermeke. Próbáljuk a gyermeket rábízni az élet Gazdájára. Isten gyermeke, mint ahogy mi is azok lehetünk. Nem a magukat mutogató hívek módján, nem a szenteskedő érdemek jogán, hanem teremtettsége és megváltottsága jogán. Annak a jogán, aki őt megalkotta, aki érte szenvedett, s aki most magához fogadja.

Nem könnyű így utána nézni. Sok az ellenérv.

- Hiszen még jó 20-30 év járt volna neki, s nekünk vele.
- Az általa elvárt intellektuális tisztesség megtiltja nekünk az olcsó beletörődést, vigaszt, mely megalkuvás.
- S legfőbb ellenérv az, amit látunk, a hiány. Hiszen nem látjuk már őt. Hogyan nézünk így utána?!

Mégis. Bár nem könnyű azt mondani, hogy ott tudunk Téged, Csaba, mint gyermeket az Isten tenyerében, AZT talán könnyű mondani, hogy ennyi, hogy itt van a vége?! Könnyebb hinni a halál urában, mint az élet urában? Az örökké tartó halálban, mint az örök életben? Az örök sötétségben, mint az örök szeretetben?

IV.

Amit tehetünk (hiszen a tehetetlenséget olyan nehéz elviselni), hogy felsorakozunk mi magunk ebben az életért folytatott küzdelemben az élet mellett! Sorakoztassuk fel az életünket érv-ként! Az életünket, melyet mindenek ellenére úgy élünk, abban a bizalomban, hogy az élet erősebb. Evvel a bizalommal tekintünk gyermekeinkre, s a holnapra. Ő, KRISZTUS van, az élet van a síron innen és túl.

Nézzünk így utána! Nézzünk így egymás szemébe! Nézzünk így Krisztusra!

Ámen!